

Vägen till Locks rike

Kungälv är känt för sin granitbjässe Bohus fästning. Nu får den en modern släkting i huset Locks rike – en stilmix av medeltid, riddarborg och amerikanska präriehus.

TEXT **PETTER EKLUND** FOTO **GLENN LJUNGGREN**

40 ton Offerdalsskifer har gått åt till öppna spisen i riddarsalen.

Locks rike ligger på mark som Jan Erik Axelssons farfarsfar, knekten Andreas Persson Lock, en gång köpte. Efter en rad turer är gården åter i släktens ägo.

I tornets övre plan
ryms "filosofirummet",
i bottenplanet ett kök.

Beställare av Locks rike är mäklaren Jan Erik Axelsson, grundare av mäklarbyrån Axelssons Fastighetsbyrå. Han har sålt fastigheter sedan slutet av sjuttioalet.

– Jag gillar mörka, rustika miljöer och ville ha ett hus med torn och riddarsal, ett gränsfall mellan medeltid och nationalromantik, säger han.

Efter tre år står bygget nu färdigt på en höjd i Kungälv. Arkitekt är Uno Hugger, även han boende i Kungälv.

– Det var en ära att få ta tag i det här arbetet, att få förhålla sig till historien. Det är få kunder som har släppt mig så fri som Jan Erik Axelsson, säger han.

Huset är ritat i tre åldersstapper. Tornet ska föreställa den äldsta delen och ligger vridet mot huvudkroppen, där taket reser sig drygt åtta meter upp i nock över riddarsalen.

Så följer en snedställd villalikhande huskropp. Det finns drag av finländsk nationalromantik från förra sekelskiftet, då landet sökte sin historiska självbild i timrade stockhus med murverk, som det berömda Hvitträsk, ritat av Eliel Saarinen och hans romantiska arkitektvänner. Men Locks rike har också något utöver det nordiska. Här svävar en kaxig amerikansk känsla, en smula J. R. Ewing, med ekon av Frank Lloyd Wrights präriehus i taket och den dominanta skorstenen. Byggnaden är en hybrid, med en attityd som lite spefullt utmanar och frågar oss: "Vem är jag?"

Arkitektur som skådespel går långt tillbaka i människans historia: pyramiderna, de grekiska templen, gotikens katedraler, alla tycks sträva efter odödlighet och att trumfa ut glömskan.

I barockens Rom täcktes tegelkonstruktioner av rusticerande stenskvivor i nybyggd ålderdomlighet och behängdes med ett myller av mytiska gudabilder, skulpturer och de förnäma familjernas prakt i marmor.

I Sverige har vi våra grosshandlarvillor, arkitektoniska berättelser om skårgårdssidyll och sommarlycka, skapade med snickargläjdens fabriksstillverkade ornament. Skådespel på plankbotten. Det här sättet att göra arkitektur till berättelser är annars ovanligt i Sverige. Vi är främst funktionalister ända sedan

Även Ann-Marie Axelsson, Jan Eriks fru, har engagerat sig i bygget, inte minst vad gäller färgvalen inomhus.

”De flesta skulle nog bygga något snofsig ut vid havet, men jag har ingen anknytning dit, mina rötter är på den här marken.”

järnåldern. Desto roligare att hus som Locks rike blir av, som en storskalig conversation piece.

– Hade huset ritats riktigt ålderdomligt hade ingen noterat något särskilt. Nu är det både gammalt och nutidsbyggt, det är lyckat, säger Uno Huggert.

Det förflutna är en outsiders källa till nyheter och denna samplingsestetik används i grunden över hela konstfältet, från arkitektur till pop och måleri.

Locks rike bygger på fyra viktiga fundament: platsen, beställaren, en lyhörd arkitekt och gott hantverk. Beställaren Jan Erik Axelsson är uppvuxen här. Namnet Lock kommer från farfarsfar Andreas Persson Lock som var knekt i trakten och sedan köpte mark. Efter olika turer kom gården tillbaka i släktens ägo.

– Efter hundra år är det Locks rike igen, säger Jan Erik Axelsson.

Platsen är hans hembygd, han har bött bara ett stenkast från nybygget.

– De flesta skulle nog bygga något snofsig ut vid havet, men jag har ingen anknytning dit, mina rötter är på den här marken.

Idén till bygget fick han under en promenad med sina tvillingsöner.

– Den ene sa att här borde det ligga ett speciellt hus. Då började idén gro.

Jan Erik Axelsson drivs av ett stort historiskt intresse och är fascinerad av borgar, slott och ruiner. Han grunnade på idén, samlade material, spanade in stenarkitektur, bland annat i England.

Arkitekten ska formulera husdrömmarna, ge dem form.

– Det gäller att ha rätt referensramar. För att få ihop en sådan här sak måste du ha känsla för historiska miljöer, säger Uno Huggert som växte upp omgiven av gamla hus.

Som liten vandrade han bland sommarvillorna i Särö. Hans moster räddade

äldre hus i Skara genom att måla av dem och skapa opinion. Han har bött i Umeå, känt för sina träbyggnader.

– Det var något som fastnade, det har jag förstätt först nu.

Uno Huggert började studera på Chalmers 1978 och jobbade efter skolan på olika arkitektkontor. När han drabbades av tinnitus blev det omöjligt att arbeta på stora arbetsplatser och han startade eget för 18 år sedan.

– Att jag skulle bli källararkitekt kunde jag aldrig tro. Det är svårt att våga fatta alla beslut helt själv, men å andra sidan blir mina hus egensinniga.

Huggerts specialitet är privathus, villor, ombyggnader, gärna i historisk stil. Just nu ritas han på en modernistisk villa i betong och corteenstål.

– Jag ritas alltid som om jag skulle ha huset själv, då blir det omsorg.

▲ Detalj på den öppna spisen, som är helt i Offerdalskiffer.

▲ Stenen och det rustika uttrycket går igen även i toalett- och badrum.

▲ Huset ska ge intryck av att ha byggts på genom historien.

Projekt: Locks rike, Kungälv.
Beställare: Jan Erik och Ann-Marie Axelsson.
Arkitekt: Uno Huggert.
Stenleverantör: Kungälvs Natursten; Minera Skiffer, fasadsten och Offerdalskiffer; Nordskiffer, skiffertak; Naturstenskompaniet, invändigt golv Ölandssten Gillberga grå G2H.
Stenentreprenör: Kungälvs Natursten.

Jan Erik Axelsson är en upptagen man, ständigt någon annanstans, och för att projektet skulle behålla farten, ritade Uno Huggert klart huset och tog de färdiga ritningarna till Axelssons kontor.

– Jag lade upp ritningarna på bordet. Jan Erik gick runt och tittade, hummade lite och sa till sist: 'Jamen, det är precis så här som jag vill ha det, jag har bara inte kunnat förklara för någon.' Det var ett lyckligt ögonblick, säger Uno Huggert.

Huset ligger högt vid skogs-
mark och ett industriområde.
Vägen hit har gjorts slingrig
för en upplevelse av ålderdom. Murarna
är lagda av Offerdalskiffer.

– Vi föreslog Offerdal och har säkert levererat 150 ton sten, säger Christer Olsson på Kungälvs Natursten, som har levererat stenen.

Han är stenhuggare i fjärde generationen. Murare var Jan Bohman från

Naturstensenläggaren i Göteborg. Tornets mur har fått inslag av tegel, som om den hade reparerats för länge sedan efter en belägring. Järnkrampor tycks hålla de väldiga volymerna i schack, men har ingen funktion utom den estetiska.

– Stenarbetet är enastående välgjort, nästan ofattbart att det faktiskt blev till, säger Uno Huggert.

I tornets nedre del ligger ett stort kök. En trappa upp öppnar sig kyrkorummet: – Filosofrummet. Där kan man tänka över vad man har gjort, skrattar Jan Erik Axelsson.

I riddarsalen tronar husets hjärta, en väldig stenspis, byggd av 40 ton Offerdalskiffer.

– Den tar ut svängarna i en blandning av medeltida borg och det lekfulla, som jag tycker Jan Erik står för, säger Uno Huggert.

– Hur många gör en sådan här sak överhuvudtaget, när vi alltid ska vara så förnuftiga? Jan Erik kände för det här och

genomförde det, det ska han en eloge för.

Husets herre är nöjd.

– Mycket pengar har det kostat. Jag vill inte räkna efter, men det är värt vartenda öre, säger han.

I mitten av sommaren invigs Locks rike. Det blir inte bara bubbel och tårta i trädgården, utan också en show som passar husets grandiosa anslag.

– Det blir riddarslag med 30–40 soldater i medeltidsdräkter, 10–15 hästar och välsignelse av huset av en "medeltida biskop", en riktig präst, så det är ingen plöj.

Hur det sedan blir med hemfriden i den Axelssonska borgen får man se. Huset väcker uppståndelse. Redan nu hör intresserade av sig om att få hyra det för bröllop, fester och konferenser. Tv vill filma.

Vårt behov av sagor i alla dess former, även i sten och timmer, tycks omätligt. ■